

SHEIKH MOHAMED YAHIA NABIL

Islam en de Drie-eenheid

*Eén God, twee visies — een diepgaande vergelijking van
het islamitische monotheïsme en de christelijke leer van de
Drie-eenheid*

First published by JCN Publishing 2026

Copyright © 2026 by Sheikh Mohamed Yahia Nabil

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, scanning, or otherwise without written permission from the publisher. It is illegal to copy this book, post it to a website, or distribute it by any other means without permission.

Sheikh Mohamed Yahia Nabil asserts the moral right to be identified as the author of this work.

De in dit boek weergegeven opvattingen en interpretaties behoren toe aan de auteur en worden gepresenteerd in het kader van educatieve, historische en theologische studie. Dit boek heeft niet de bedoeling een religie, geloofsgemeenschap of individu te beledigen, te kleineren of verkeerd weer te geven. Verwijzingen naar religieuze overtuigingen en tradities dienen te worden begrepen binnen de context van vergelijkend theologisch onderzoek.

First edition

ISBN: 9789465460413

This book was professionally typeset on Reedsy.

Find out more at reedsy.com

Contents

1	Islam en de Drie-eenheid	1
2	De ene God	12
3	Eén God nieuw of bekend	23
4	De God boven de goden	34
5	Bemiddelaars tussen mens en God	49
6	Vormen van monotheïsme	66
7	Twee wegen naar één God	83
8	Eén God, drie personen	92
9	De Ene God in het Nieuwe Testament	105
10	Het Gebod dat Alles Samenvat	120
11	Eén God, één wezen?	136
12	De Ene God en de Drie Personen	152
13	De Enige Ware God	161
14	De Joodse Weg naar Eén God	174
15	Eén God, verschillende namen	188
16	De Namen van de Ene God	205
17	Eén Schepper, Eén Mensheid	217
18	De Ene God en Zijn Eigenschappen	232
19	Wij, de Geest en Gods Eenheid	248

Islam en de Drie-eenheid

Stel u een mens voor die op een heldere nacht naar de hemel kijkt. Geen tempel om hem heen, geen beelden, geen altaar, geen priesters. Alleen de stilte van de nacht en boven hem een hemel die eindeloos lijkt.

Dan rijst een vraag die ouder is dan vrijwel iedere georganiseerde religie:

Wie heeft dit alles gemaakt?

Is er één Schepper achter de zichtbare wereld? Zijn er meerdere goddelijke machten die ieder over een deel van het universum heersen? Of is God op een manier één die menselijke taal nauwelijks kan bevatten?

Door de eeuwen heen hebben beschavingen verschillende antwoorden gegeven. Sommigen aanbaden vele goden. Anderen vereerden één oppergod boven een hele reeks andere goddelijke wezens. Maar binnen de grote monotheïstische tradities — het jodendom, het christendom en de islam — ontstond een fundamenteel ander uitgangspunt:

er is één God.

Toch begint precies daar een van de interessantste religieuze vragen uit de geschiedenis.

Want wat bedoelen joden, christenen en moslims eigenlijk wanneer zij zeggen dat God één is?

Op het eerste gezicht lijkt het antwoord eenvoudig. Maar zodra men de heilige teksten, historische ontwikkelingen en theologische verklaringen naast elkaar legt, verschijnt een veel complexer beeld.

De islamitische kern: God is Eén

In de islam heeft de eenheid van God een naam: **Tawhid**.

Het Arabische woord *Tawhid* is afgeleid van een wortel die betrekking heeft op het één maken of erkennen van eenheid. In religieuze zin verwijst het naar de overtuiging dat Allah de enige ware God is en dat niets of niemand aan Hem gelijkgesteld kan worden.

Deze overtuiging wordt op buitengewoon compacte wijze verwoord in soera al-Ikhlâs:

“Zeg: Hij is Allah, de Ene. Allah, de Onafhankelijke. Hij heeft niet verwekt en is niet verwekt. En niemand is aan Hem gelijk.” —
Koran 112:1–4

Vier korte verzen, maar met enorme theologische consequenties.

Allah is één. Niet één god binnen een verzameling goden, maar de enige God. Hij is niet geboren en heeft geen kind. Hij is niet afhankelijk van een schepping die Hem aanvult. En er bestaat niets dat met Hem kan worden

vergeleken.

Dat idee vormt niet slechts één onderdeel van de islamitische geloofsleer. Het is het fundament waarop de rest van het religieuze bouwwerk rust.

De moslim bidt tot één God.

Hij richt zijn aanbidding tot één God.

Hij vraagt vergeving aan één God.

Hij vertrouwt op één God.

En uiteindelijk keert ieder mens terug naar diezelfde God.

De Koran formuleert dit ook in een van zijn bekendste passages:

“Allah — er is geen god dan Hij, de Levende, de Zelfstandige.” —
Koran 2:255

Het gaat hier dus niet alleen om de vraag **hoeveel goden** er zijn. De islam stelt een diepere vraag: **wie heeft het recht om aanbeden te worden?**

Het antwoord is ondubbelzinnig: alleen Allah.

Eén God die alles omvat

De islamitische voorstelling van God bestaat echter niet uitsluitend uit het getal één.

Allah wordt in de Koran beschreven met talrijke namen en eigenschappen.

Hij is de Schepper, de Barmhartige, de Vergevende, de Alwetende, de Machtige en de Rechtvaardige.

De Koran zegt:

“Hij is Allah, de Schepper, de Schepper uit het niets, de Vormgever.
Aan Hem behoren de mooiste namen.” — *Koran 59:24*

Hier ontstaat een belangrijk onderscheid.

De islam probeert God niet te reduceren tot een abstract filosofisch beginsel. Allah is geen onpersoonlijke kracht of een soort kosmische energie. Hij weet, wil, spreekt, vergeeft, oordeelt en toont barmhartigheid.

Tegelijkertijd blijft Hij fundamenteel onderscheiden van Zijn schepping.

De mens kan Hem aanbidden, maar wordt nooit God.

De schepping kan tekenen van Zijn macht en wijsheid tonen, maar wordt nooit een onderdeel van Zijn wezen.

Dat onderscheid vormt een belangrijke grens binnen de islamitische theologie.

Niet alleen de islam spreekt over één God

Toch zou het historisch onjuist zijn om te suggereren dat de islam het monotheïsme heeft uitgevonden.

Eeuwen vóór de opkomst van de islam bestond binnen het jodendom een krachtig geloof in één God.

Een van de bekendste Joodse geloofsverklaringen luidt:

“Hoor, Israël: de HEER is onze God; de HEER is één.” —
Deuteronomium 6:4

Deze woorden, bekend als het **Shema**, behoren tot de meest fundamentele verklaringen van het joodse geloof.

Hier ontmoeten we dus een opmerkelijke overeenkomst tussen jodendom en islam.

Beide tradities verwerpen het idee dat meerdere goden naast elkaar bestaan en regeren.

Beide plaatsen de ene God boven de schepping.

Beide benadrukken dat aanbidding uiteindelijk aan die ene God toekomt.

Maar wanneer we vervolgens naar het christendom kijken, verandert het gesprek.

De christelijke vraag

Ook het christendom noemt zichzelf monotheïstisch.

Een christen zal niet zeggen:

“Wij geloven in drie goden.”

Integendeel.

De klassieke christelijke leer stelt dat er **één God** is, maar dat deze ene God bestaat als **Vader, Zoon en Heilige Geest**.

Daarmee komen we bij het hart van het onderwerp.

De **Drie-eenheid**, of Trinity, is geen leer die eenvoudig kan worden samengevat als “drie goden”. Dat zou de christelijke positie verkeerd weergeven.

De klassieke christelijke formulering probeert juist twee overtuigingen tegelijkertijd vast te houden:

God is één.

En:

de Vader, de Zoon en de Heilige Geest worden alle drie in de christelijke geloofsleer als goddelijk beschouwd.

Hoe kunnen die twee uitspraken met elkaar worden verenigd?

Dat is een vraag die eeuwenlang christelijke theologen heeft beziggehouden.

Van Bijbelse teksten naar geloofsbelijdenis

Het Nieuwe Testament bevat geen hoofdstuk met de titel “De leer van de Drie-eenheid”, waarin de volledige latere formulering systematisch wordt uiteengezet.

Wel bevat het teksten die later een belangrijke rol gingen spelen in de ontwikkeling van de christelijke drie-eenheidsleer.

Een bekend voorbeeld is het begin van het Evangelie volgens Johannes:

“In het begin was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God.” — Johannes 1:1

En enkele verzen later wordt het Woord verbonden met Jezus.

Ook de Geest krijgt in het Nieuwe Testament een bijzondere plaats.

Na verloop van tijd ontstonden binnen het christendom echter heftige discussies over de vraag hoe Jezus precies moest worden begrepen.

Was hij een mens die door God was uitverkoren?

Was hij een geschapen wezen?

Was hij werkelijk God?

En als hij God was, hoe kon men dan nog spreken over één God?

Dit waren geen kleine academische discussies. Ze raakten het hart van de christelijke identiteit.

Nicea

In de vierde eeuw kwamen deze vragen met grote kracht naar voren.

In 325 kwam een grote groep bisschoppen bijeen in **Nicea**, tijdens het bewind van keizer Constantijn.

De discussie draaide onder andere om de verhouding tussen de Vader en de

Zoon.

De geloofsbelijdenis die uit het concilie voortkwam, gebruikte het Griekse begrip **homoousios**, doorgaans vertaald als “van hetzelfde wezen” of “één in wezen”.

De ontwikkeling stopte daar echter niet.

De discussies gingen door. Nieuwe formuleringen, synodes en concilies volgden. In de daaropvolgende decennia werd verder nagedacht over de verhouding tussen Vader, Zoon en Heilige Geest.

Hier wordt religieuze geschiedenis bijzonder interessant.

Want de vraag naar Gods eenheid was niet langer alleen een kwestie van persoonlijke geloofsovertuiging. Zij werd onderwerp van filosofische argumentatie, kerkelijke besluitvorming en politieke machtsverhoudingen.

De islamitische reactie

Wanneer de islam eeuwen later op het religieuze toneel verschijnt, presenteert de Koran een zeer krachtige boodschap over Gods eenheid.

De Koran bevestigt Jezus — *Isa* — als een buitengewone figuur: Messias, profeet en boodschapper van God.

Maar tegelijkertijd trekt de Koran een duidelijke grens.

Jezus is niet God.

In soera al-Ma'idah wordt gezegd:

“De Messias, Jezus, zoon van Maria, was slechts een boodschapper van Allah.” — Koran 5:75

En in een andere passage worden de christenen opgeroepen hun uitspraken over God niet te overdrijven:

“Zegt niet: ‘Drie.’ Houdt daarmee op; dat is beter voor jullie. Allah is slechts één God.” — Koran 4:171

Voor de islam is dit geen detail.

Het raakt rechtstreeks aan *Tawhid*.

De islamitische boodschap is dat God één is zonder deelgenoten, zonder gelijke en zonder dat Zijn goddelijke wezen verdeeld kan worden.

Twee tradities, één woord: monotheïsme

En daarmee komen we bij een paradox.

Een moslim en een christen kunnen elkaar aankijken en beiden zeggen:

“Ik geloof in één God.”

Maar wanneer zij vervolgens uitleggen wat zij daarmee bedoelen, kunnen hun antwoorden fundamenteel van elkaar verschillen.

De christen spreekt over één God in drie Personen.

De moslim spreekt over Allah als absoluut één, zonder deelgenoten.

Het verschil zit dus niet simpelweg in het antwoord op de vraag:

“Hoeveel Goden zijn er?”

Het echte verschil ligt dieper:

“Wat betekent het dat God één is?”

Dat is de vraag die dit boek centraal stelt.

Het doel is niet om een karikatuur van het christendom te maken en evenmin om de islamitische leer kritiekloos als uitgangspunt aan de lezer op te leggen.

Wie de geschiedenis van religies serieus neemt, moet bereid zijn eerst te luisteren.

Wat zeggen de Bijbelse teksten?

Wat zegt de Koran?

Hoe ontwikkelde de christelijke drie-eenheidsleer zich historisch?

Welke rol speelden de vroege concilies?

Waarom werd de leer van de Drie-eenheid voor het klassieke christendom zo fundamenteel?

En waarom vormt *Tawhid* juist voor de islam de absolute kern van het geloof?

Dat zijn geen vragen die met één citaat of één historische gebeurtenis kunnen worden afgedaan.

Ze vragen om vergelijking, context en vooral om de bereidheid om oude

teksten opnieuw te lezen.

Want uiteindelijk gaat dit onderwerp niet alleen over een theologisch begrip.

Het gaat over een van de oudste vragen die een mens kan stellen wanneer hij omhoogkijkt naar de sterren:

Wie is God?

En misschien nog belangrijker:

Wat bedoelen wij werkelijk wanneer wij zeggen dat Hij één is?

De ene God

Stel u een Arabische stad voor, lang voordat de islamitische beschaving haar grote intellectuele centra zou bouwen. De straten zijn smal. Handelaren roepen hun prijzen. Reizigers komen en gaan. In de verte rijst de Ka'ba op als een bekend herkenningspunt voor bewoners en bezoekers.

In die wereld bestonden verschillende opvattingen over het goddelijke. Arabische stammen vereerden verschillende godheden en kenden aan bepaalde heilige plaatsen, voorwerpen en machten een religieuze betekenis toe. Toch was het idee van één hoogste God niet volledig onbekend.

In die historische omgeving klinkt vervolgens een boodschap die in haar eenvoud bijna kaal lijkt:

Er is geen god dan God.

In het Arabisch luidt deze verklaring:

Lā ilāha illā Allāh.

Zeven woorden in Arabische letters, maar voor de islam vormen ze het hart

van een complete wereldbeschouwing.

De uitspraak zegt niet alleen dat er één God bestaat. Ze ontkent eerst dat iemand of iets anders het recht heeft om als god te worden vereerd. Daarna bevestigt zij dat de aanbidding uitsluitend aan Allah toekomt.

Dat dubbele karakter is belangrijk.

Eerst komt de ontkenning: *geen god*.

Daarna volgt de bevestiging: *behalve God*.

De islamitische geloofsopvatting begint daarmee niet bij een ingewikkelde filosofische theorie, maar bij een fundamentele overtuiging: de Schepper is één, uniek en aan niets gelijk.

Een naam die meer is dan een naam

Voor veel Nederlandstalige lezers kan het woord **Allah** aanvankelijk klinken als een specifieke Arabische benaming voor de God van moslims. Maar de werkelijkheid is genuanceerder.

Allah is het Arabische woord dat moslims gebruiken voor God. Ook Arabischspreekende christenen gebruiken het woord *Allah* wanneer zij over God spreken. Het woord zelf maakt dus niet automatisch een religieuze scheiding tussen islam en christendom.

De betekenis die eraan wordt gegeven, hangt samen met de wijze waarop God wordt beschreven en aanbeden.

In de islam is Allah niet één godheid tussen andere godheden. Hij is niet de

belangrijkste binnen een hemelse familie. Hij is ook geen onderdeel van een groter goddelijk geheel.

Hij is de enige God.

De Koran formuleert dat in een korte, krachtige passage:

“Zeg: Hij is Allah, de Ene. Allah, de Zelfgenoegzame. Hij heeft niet verwekt en is niet verwekt. En niemand is aan Hem gelijk.”

— **Koran 112:1–4**

Deze verzen, bekend als *Sūrat al-Ikhlāṣ*, behoren tot de meest geconcentreerde uitdrukkingen van het islamitische monotheïsme.

Er staat geen lange filosofische uiteenzetting.

Geen ingewikkelde terminologie.

Alleen een reeks korte verklaringen.

God is één.

God is onafhankelijk.

Hij verwekt niet.

Hij is niet verwekt.

En niets is aan Hem gelijk.

Daarmee wordt een duidelijke grens getrokken tussen de Schepper en de schepping.

Wat betekent ‘Allah’?

Binnen de islamitische traditie wordt *Allah* vaak verbonden met het Arabische woord *ilāh*, dat “god” of “godheid” betekent. De combinatie *al-ilāh*, “de God”, wordt in de klassieke islamitische uitleg vaak genoemd als verklaring voor de vorm *Allah*.

Taalkundig bestaan hierover onder geleerden verschillende analyses. Daarom is het verstandiger om deze verklaring niet als de enige mogelijke etymologische reconstructie te presenteren.

Voor het islamitische geloof is de belangrijkste kwestie uiteindelijk ook niet hoe het woord historisch is gevormd.

Het gaat om **wie** ermee wordt aangeduid.

Wanneer een moslim zegt: *Allāhu akbar* — “Allah is groter” — gaat het niet slechts om een vertaling van een woord. Het is een geloofsverklaring.

Wanneer een moslim zegt: *al-ḥamdu lillāh* — “alle lof behoort aan Allah” — wordt daarmee een relatie tot God uitgedrukt.

En wanneer een moslim zegt: *lā ilāha illā Allāh*, wordt de hele werkelijkheid vanuit één fundamenteel uitgangspunt bekeken:

alle aanbidding behoort aan de ene God toe.

Tawḥīd: de kern van de islam

Deze overtuiging wordt in de islamitische theologie aangeduid met het begrip **tawḥīd**.

Het Arabische woord is afgeleid van de wortel *w-ḥ-d*, die verband houdt met eenheid en het één maken of als één erkennen.

Tawḥīd betekent in religieuze zin dat Allah uniek is in Zijn goddelijkheid en dat niemand naast Hem het recht heeft om aanbeden te worden.

De Koran keert steeds opnieuw naar dit thema terug.

“Uw God is één God. Er is geen god dan Hij, de Barmhartige, de Genadevolle.”

— **Koran 2:163**

Voor de eerste moslingemeenschap was dit geen abstracte theologische discussie die uitsluitend in geleerde kringen werd gevoerd. Het raakte het dagelijks leven.

Als God werkelijk één is, aan wie richt een mens dan zijn gebed?

Als God werkelijk de Schepper is, aan wie brengt een mens uiteindelijk dank?

Als God alleen het recht heeft om aanbeden te worden, kan een mens dan zijn ultieme vertrouwen schenken aan een geschapen wezen?

Hier begint de invloed van tawḥīd zichtbaar te worden.

Van geloof naar dagelijks leven

Het islamitische monotheïsme bleef niet beperkt tot de moskee.

Het bepaalde hoe een gelovige naar zijn eigen bestaan keek.

Een mens bezit volgens de islam niet de absolute macht over zijn leven. Hij is een schepsel. Zijn bezit, zijn gezondheid, zijn mogelijkheden en zelfs zijn tijd worden uiteindelijk beschouwd als zaken die hij van Allah heeft ontvangen.

Daaruit ontstaat een bepaalde vorm van verantwoordelijkheid.

De koopman die zijn weegschaal gebruikt, staat niet los van zijn geloof.

De bestuurder die een beslissing neemt, evenmin.

De ouder die zijn kind opvoedt, de buurman die zijn medemens helpt en de gelovige die in stilte bidt: allemaal handelen zij binnen hetzelfde morele kader.

De Koran verbindt geloof daarom voortdurend met gedrag.

“Voorwaar, Allah gebiedt rechtvaardigheid, het goede en het geven aan verwanten, en Hij verbiedt de schandelijkheid, het verwerpelijke en de overtreding.”

— Koran 16:90

De eenheid van God heeft dus praktische gevolgen.

Wie één God erkent, wordt opgeroepen zijn leven ook aan die God te

onderwerpen.

Daarmee krijgt het begrip *islām* zijn diepere betekenis. Islamitische geloofstraditie verbindt het begrip met overgave en onderwerping aan Allah.

Eenheid als gemeenschappelijke grond

Er is nog een ander gevolg.

Het geloof in één God creëert een gemeenschappelijk uitgangspunt voor mensen die elkaar verder nauwelijks kennen.

Een moslim uit Marokko kan een moslim uit Indonesië ontmoeten.

Hun talen kunnen verschillen.

Hun gewoonten kunnen verschillen.

Hun geschiedenis kan verschillen.

Hun huidskleur en cultuur kunnen verschillen.

Maar wanneer zij samen het gebed verrichten, staan zij naast elkaar en richten zij zich naar dezelfde qibla.

Dezelfde God wordt aangeroepen.

Hetzelfde monotheïstische uitgangspunt wordt beleden.

Dat is één van de redenen waarom *tawhīd* niet alleen een leerstelling is, maar ook een verbindend element binnen de islamitische gemeenschap.

De Koran zegt:

“En houd allen gezamenlijk vast aan het touw van Allah en wees niet verdeeld.”

— **Koran 3:103**

De boodschap van de ene God krijgt daarmee ook een sociale dimensie.

De spanning met de Drie-eenheid

Juist hier ontstaat het fundamentele verschil met de klassieke christelijke leer van de Drie-eenheid.

Het christendom belijdt eveneens één God. De klassieke christelijke leer stelt echter dat deze ene God bestaat als Vader, Zoon en Heilige Geest.

Voor de christelijke theologie betekent dit niet dat er drie goden zijn. Het gaat volgens de klassieke formulering om één God in drie Personen.

Voor veel moslims vormt juist dit punt een principiële grens.

De islamitische theologie vraagt niet alleen: **Hoeveel goden zijn er?**

Zij stelt een nog fundamenteelere vraag:

Is God absoluut één en uniek op een wijze die iedere verdeling of gelijkstelling met een geschapen wezen uitsluit?

De Koran waarschuwt herhaaldelijk tegen het toekennen van deelgenoten aan Allah. In een van de bekendste passages wordt gezegd:

“Zeg: O mensen van het Boek! Kom tot een woord dat gelijk is tussen ons en jullie: dat wij niets aanbidden behalve Allah en dat wij niets met Hem vereenzelvigen.”

— **Koran 3:64**

Hier wordt het verschil niet verborgen.

De islam presenteert zijn monotheïsme juist als een terugkeer naar een fundamenteel geloofspunt: aanbid de ene God en vereenzelvig niets met Hem.

Geen filosofische formule, maar een levenshouding

Voor de moslim is *lā ilāha illā Allāh* uiteindelijk meer dan een zin die men uit het hoofd leert.

Het is een manier om naar de werkelijkheid te kijken.

De machtigste koning is niet absoluut machtig.

De rijkste mens bezit uiteindelijk niets voor altijd.

De meest bewonderde leider blijft een schepsel.

Zelfs de mens die door anderen wordt vereerd, blijft afhankelijk van zijn Schepper.

Daarmee doorbreekt het islamitische monotheïsme menselijke absolutie.

Geen mens mag de plaats innemen die uitsluitend aan God toekomt.

Dat idee heeft door de eeuwen heen een enorme invloed gehad op de islamitische beschaving. Het vormde de achtergrond voor gebed en rechtspraak, voor ethiek en onderwijs, voor persoonlijke spiritualiteit en gemeenschapsleven.

En steeds keert dezelfde kern terug.

Eén God.

Eén Schepper.

Eén uiteindelijke bron van aanbidding.

Voor moslims is dat niet het begin van een ingewikkeld theologisch systeem, maar juist het fundament waarop het hele gebouw rust.

Wie de islamitische visie op de Drie-eenheid wil begrijpen, moet daarom beginnen bij deze eenvoudige zin:

Lā ilāha illā Allāh — er is geen god dan Allah.

Want voordat de islam spreekt over profeten, openbaring, wetgeving, hiernaams of menselijke verantwoordelijkheid, staat daar eerst de overtuiging dat boven alles en iedereen slechts één God staat.

En precies daar begint het gesprek tussen twee religieuze tradities.

Niet met de vraag wie gelijk heeft.

Maar met de veel fundamenteelere vraag:

**Wat bedoelen moslims en christenen eigenlijk wanneer zij zeggen:
“God is één”?**

Het antwoord op die vraag vormt de sleutel tot het begrijpen van één van de belangrijkste theologische verschillen tussen islam en christendom.

Eén God nieuw of bekend

Stel u het Arabische schiereiland van de zevende eeuw voor. De zon hangt laag boven de woestijn. In Mekka bewegen handelaren zich tussen marktkramen, karavanen en heiligdommen. Rond de Ka'ba staan beelden die door verschillende Arabische stammen worden vereerd. De religieuze wereld is veelkleurig: er zijn polytheïsten, maar ook mensen die zich tot het geloof van Abraham aangetrokken voelen. Daarnaast wonen er Joodse en christelijke gemeenschappen in verschillende delen van Arabië en daarbuiten.

En dan klinkt een boodschap die alles terugbrengt tot één fundamentele waarheid:

Er is maar één God.

Voor de islam is dat geen nieuwe godheid en ook geen filosofische ontdekking. Het is een oproep om terug te keren naar de God van Abraham, Mozes, Jezus en alle profeten.

Maar was die gedachte in de zevende eeuw revolutionair?